

Wanda Krystyna Roman

Archiwistyka na studiach historycznych : międzynarodowa konferencja metodyczna, Piotrków Trybunalski 13.05.2002 r.

Piotrkowskie Zeszyty Historyczne 5, 491-495

2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Wanda Krystyna Roman

ARCHIWISTYKA NA STUDIACH HISTORYCZNYCH.
MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA METODYCZNA
PIOTRKÓW TRYBUNALSKI 13.05.2002 R.

W ostatnim czasie w środowiskach akademickich toczy się żywa dyskusja wokół form i treści kształcenia archiwistów. Z jednej strony obserwuje się wzrost zainteresowania archiwistyką jako przedmiotem nauczania i specjalnością wybieraną przez studentów podczas nauki w wyższych uczelniach, z drugiej natomiast do dziś nie ma całościowego obrazu systemów kształcenia w zakresie archiwistyki w Polsce. Zakład Nauk Pomocniczych Instytutu Historii Akademii Świętokrzyskiej Filii w Piotrkowie Trybunalskim zorganizował w dniu 13 maja 2002 roku międzynarodową konferencję metodyczną pt. „Archiwistyka na studiach historycznych. Problemy warsztatowo-dydaktyczne”. Konferencja okazała się interesującym forum do wymiany doświadczeń w tej dziedzinie i wychodząc naprzeciw istniejącym potrzebom w tym zakresie, stała się ważnym elementem i istotnym wkładem do dyskusji na wspomniany temat. Dyskusji, która nie zakończyła się i niewątpliwie będzie kontynuowana podczas kolejnych spotkań w środowisku archiwistów.

Do udziału w konferencji zaproszono przede wszystkim przedstawicieli wyższych uczelni, w których kształcą się archiwistów oraz archiwów państwowych, które aktywnie wspierają proces kształcenia. Dyskusji przysłuchiwali się studenci specjalizacji archiwalnej z uczelni piotrkowskiej.

Konferencję otworzył oraz powitał przybyłych na konferencję gości z Polski, Litwy, Słowacji i Ukrainy Jego Magnificencja Rektor Akademii Świętokrzyskiej Filii w Piotrkowie Tryb. prof. dr hab. Jerzy K u k u l s k i. Podkreślił, że kierowana przez niego uczelnia jest stosunkowo młoda, lecz prężnie rozwija się i coraz wyraźniej akcentuje swoją obecność na mapie liczących się w kraju ośrodków akademickich. Prof. K u k u l s k i przekazał przewodnictwo obrad dr hab. Maciejowi S z c z u r o w s k i e m u, prof. AŚ, kierownikowi Zakładu Nauk Pomocniczych Instytutu Historii AŚ Filii w Piotrkowie Tryb.

Zasadnicze cele konferencji określiła w referacie wprowadzającym dr Wanda Krystyna R o m a n, kierująca specjalizacją archiwalną w Piotrkowie. Podstawowy cel to wymiana doświadczeń w zakresie kształcenia archiwistów, konfrontacji programów z oczekiwaniami studentów oraz ich aktualizacji w związku ze współczesnym rynkiem pracy i oczekiwaniami pracodawców. Jest oczywiste, że to rynek pracy i przyszli pracodawcy mają zasadniczy wpływ na określenie kwalifikacji uzyskiwanych przez absolwentów. To należy mieć na uwadze proponując studentom archiwistyki program specjalizacji. Na ile funkcjonujące obecnie w uczelniach pol-

skich programy archiwistyki zapewniają uzyskanie odpowiednich kwalifikacji i jak przedstawia się to w porównaniu z analogicznymi programami nauki w innych krajach – to kolejne zagadnienie poruszane podczas konferencji. Archiwista czy urzędnik? A może specjalista w zakresie zarządzania współczesną dokumentacją? Pytania, na które cały czas poszukuje się odpowiedzi. Niezbędna jest także świadomość, co do roli, miejsca i zadań spełnianych przez sieć archiwów państwowych (a także zakładowych, wyodrębnionych) w procesie kształcenia archiwistów.

W części pierwszej konferencji zaprezentowano wypowiedzi związane z programami kształcenia archiwistów na różnych wyższych uczelniach w Polsce i za granicą. W przedstawianych referatach zarysował się wyraźny podział w kierunku kształcenia klasycznego archiwistów z jednej strony, z drugiej natomiast odejście od tego modelu na rzecz nowoczesności. Część druga poświęcona była archiwom jako bazie dydaktycznej oraz miejscu pracy absolwentów studiów archiwistycznych i związanym z tym wymogom i umiejętnościom od nich oczekiwanym.

Pierwszy referat pt. *Archivnictvo a pomocné vedy historické na Univerzite Komenského v Bratislave. Aktuálna situácia* wygłosił prof. PhDr. Leon S o k o l o v s k ý, CSc. z Uniwersytetu J. Komenskiego w Bratysławie. W samodzielnej Katedrze Archiwistyki i Nauk Pomocniczych Historii, prowadzone są zajęcia na specjalizacji archiwalnej w ramach dziennych studiów magisterskich. Realizowane są następujące przedmioty specjalistyczne: teoria archiwalna, metodyka archiwalna, ochrona i konserwacja dokumentów archiwalnych, systemy informacyjne w archiwistyce. Podczas studiów odbywa się również objazd archiwalny i praktyki. Studenci specjalizacji archiwistycznej poszerzają swoją wiedzę z klasycznych nauk pomocniczych historii: chronologii, heraldyki, paleografii, epigrafiki, kodykologii, dyplomatyki, metrologii, numizmatyki, geografii i statystyki historycznej, a także języków obcych dawnych i współczesnych. W kształceniu archiwistów uczelnia w Bratysławie stara się podtrzymywać wszystkie dobre tradycje z przeszłości, a z drugiej strony połączyć je z najnowszymi trendami w nauce, nowoczesnymi wymogami metodyczno-dydaktycznymi wpływającymi z aktualnego prawodawstwa.

Autorem kolejnego referatu: *Praktyki archiwalne studentów Uniwersytetu Wołyńskiego im. Łesi Ukrainki*, był prof. dr hab. Mykoła K u c z e r e p a, przedstawiciel Państwowego Uniwersytetu Wołyńskiego im. Łesi Ukrainki w Łucku na Ukrainie. Archiwiści na tej uczelni zdobywają swoje umiejętności jako studenci wydziału historycznego, którzy wybrali specjalność „Archiwoznawstwo” podczas trzeciego semestru. Po zaliczeniu 26 godzin kursowych wykładów, ćwiczeń i konsultacji, odbywa się 10-dniowa (80 godz.) praktyka. Studenci zapoznają się z pracą w archiwach, w tym systemem informacji archiwalnej, metodyką i techniką poszukiwań archiwalnych, a także uczą się konserwować dokumenty.

Odmienne i bardzo interesujące spojrzenie na kształcenie archiwistów na Litwie zaprezentowali: dr hab. doc. Julija Z i n k e v i č i e n e i dr Arvydas P a c e v i č i u s, pracownicy Wydziału Komunikacji Uniwersytetu Wileńskiego w Wilnie. Archiwistyka została zintegrowana z komunikacją i informacją (a nie z historią), albowiem potraktowano archiwa przede wszystkim jako społeczne struktury informacyjne.

Celem licencjackich studiów archiwistycznych jest przygotowanie wysokiej klasy specjalistów do pracy w archiwach, ale także w urzędach, specjalistów, którzy będą doskonalili pracę archiwów litewskich, modernizowali techniki archiwalne oraz integrowali archiwistykę litewską z europejskim i światowym systemem informacji. Do takiego podejścia zmusza współczesny rynek pracy.

Kolejnym referentem był doc. dr hab. Edward D ł u g a j c z y k, kierownik Zakładu Archiwistyki Uniwersytetu Śląskiego, który przedstawił aktualny stan archiwistyki na UŚ w Katowicach. W swoim wystąpieniu zaprezentował program specjalizacji wraz z krótkim omówieniem realizowanych przedmiotów. Doc. D ł u g a j c z y k słusznie zauważył, że tylko nieliczni absolwenci specjalizacji archiwalnej podejmą pracę zgodną z wyuczonym kierunkiem, natomiast na pewno zetkną się z pracą biurową, co należy mieć na uwadze układając programy kształcenia archiwistów.

Dr Roman S t e l m a c h z Archiwum Państwowego we Wrocławiu zasygnalizował istotne zagadnienie możliwości zatrudnienia absolwentów archiwistyki w archiwach – w tym przypadku – na Dolnym Śląsku. Dr S t e l m a c h prześledził losy absolwentów studiów historycznych o profilu archiwalnym na Uniwersytecie Wrocławskim z roku 2000 i 2001. Sytuacja, jaką przedstawił oraz wniosek ogólny, że generalnie nikły procent magistrów ma szansę na zatrudnienie w archiwach państwowych (brak etatów i finansów) oraz archiwach zakładowych (oszczędności polegające na kierowaniu do opieki nad archiwum osoby pracujące na innych stanowiskach) jest potwierdzeniem innych głosów, że należy rozszerzać ofertę programową dla studentów archiwistyki o zagadnienia współczesnej biurowości, zarządzania dokumentacją oraz informatyki w pod kątem wymagającego rynku pracy.

Dr Rafał G a l u b a z Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu omówił szeroko program nauczania archiwistyki na specjalizacji archiwistycznej w Instytucie Historii UAM. Program z jednej strony akcentuje zdobycie umiejętności klasycznego archiwisty, wszechstronnie przygotowanego do wykonywania zawodu we wszystkich typach archiwów. Z drugiej strony duża liczba godzin z takich przedmiotów, jak: *zarządzanie dokumentacją archiwalną* oraz *informatyka w archiwach*, która powoduje, że absolwenci poznający nie mają większych problemów ze zdobyciem pracy w zawodzie.

Przedstawiciel Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych dr Jacek K r o c h m a l omówił kształcenie archiwistów na wyższych uczelniach w Polsce w ostatnich latach. Dr Krochmal podkreślił, wyciągając wnioski z ogólnopolskiej dyskusji wokół tych zagadnień, że w pewnym sensie zdezaktywizował się dotychczasowy model kształcenia archiwistycznego. Z różnych ośrodków akademickich padają propozycje dostosowania systemu kształcenia do nowych wyzwań, których wyrazem jest m.in. propozycja UMK w Toruniu stworzenia nowego kierunku „zarządzanie dokumentacją współczesną i archiwistyka”. Inicjatywami modernizacji programów żywo interesuje się i życzliwie popiera NDAP.

Interesujący referat na temat systemu kształcenia archiwistów w USA, którego autorem był dr Krzysztof N a r o j c z y k z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztyn, wygłosił w jego imieniu dr Artur K o r y t k o. To, co zwróciło szczególną uwagę, to fakt, że w USA archiwista nie jest zawodem ukształtowanym i pojmo-

wanym w tradycyjny sposób, ale obecnie stał się wysoko wyspecjalizowanym urzędnikiem w zakresie zarządzania dokumentacją. Z kolei mgr Henryk N i e s t r ó j z Archiwum Państwowego w Opolu przedstawił zagadnienia dotyczące szkolenia archiwistów na Uniwersytecie w Marburgu w Niemczech. Wydaje się, że problematyka obu tych wystąpień jest godna uwagi, szczególnie dzisiaj, kiedy w środowiskach akademickich toczy się dyskusja, jak kształcić archiwistów w Polsce na miarę XXI wieku oraz na miarę wymagań tego zawodu w Europie i na świecie. Na podkreślenie zasługuje amerykańska specyfika zawodu archiwisty, która nie jest tak silnie zdominowana przez historyków, a koncentruje się na jego praktycznych aspektach, który to problem od niedawna coraz częściej zaczął się pojawiać przy okazji dyskusji o programach kształcenia. Archiwista w USA jest dzisiaj częściej „zarządzającym dokumentacją”, a obecnie archiwistyka amerykańska zmierza w kierunku zmiany tego zawodu na „zarządzającego informacją”. Podobne tendencje obserwuje się już na gruncie polskim.

Trzy referaty dotyczyły struktury organizacyjnej oraz zasobów archiwalnych. I tak dr Daiva L u k š a i t e, pracownik Departamentu Archiwów Litwy przedstawiła obecny stan litewskich archiwów; dr hab. Danuta K i s i e l e w i c z, prof. Uniwersytetu Opolskiego omówiła gromadzenie i wykorzystywanie zasobu archiwalnego Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach – Opolu; a dr Andrzej K o r y t k o z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie zaprezentował Svenskt Riksarkivet w Sztokholmie, jego strukturę organizacyjną i wykorzystanie jako pola badawczego dla polskiego historyka.

Głos w imieniu studentów archiwistyki zabrała Marta S i e n k i e w i c z, studentka III roku historii na specjalizacji archiwalnej w Akademii Świętokrzyskiej Filii w Piotrkowie Tryb., która podjęła próbę odpowiedzi na pytanie: Dlaczego wybrałam specjalność archiwalną? Motywy postępowania są czysto praktyczne – posiadanie drugiego zawodu, który zwiększa możliwość znalezienia pracy.

Zapowiedziano także, lecz nie wygłoszono z braku czasu bądź nieobecności referentów, wystąpienia: dr Mariany M y c pracownika naukowo-dydaktycznego Uniwersytetu Wołyńskiego Państwowego im. Łesi Ukrainki w Łucku (*Z doświadczeń prowadzenia archiwistyki na studiach historycznych na Uniwersytecie Wołyńskim*); dr Wandy K. R o m a n z Akademii Świętokrzyskiej, Filia Piotrków Tryb. (*Pierwsze doświadczenia nauczania archiwistyki w Piotrkowie Tryb.*); dr hab. Macieja S z c z u r o w s k i e g o, prof. Akademii Świętokrzyskiej Filii Piotrków Tryb. (*Analiza porównawcza programów archiwistyki na studiach wyższych w Polsce*); mgr Anny Ł o s o w s k i e j z Archiwum i Muzeum UMCS w Lublinie (*Zarządzanie dokumentacją współczesną w programie nauczania archiwistów oraz praktyce*); mgr Tomasza M a t u s z a k a z Akademii Świętokrzyskiej, Filia Piotrków Tryb. (*Kancelaria i archiwum zakładowe jako miejsce ćwiczeń studentów archiwistyki*); dr Piotra Z a w i l s k i e g o z Archiwum Państwowego w Piotrkowie Trybunalskim (*Rola Archiwum Państwowego w Piotrkowie Trybunalskim w dydaktyce kształcenia archiwistów*); mgr Anny W n u k - R i t t e r z Akademii Świętokrzyskiej, Filia Piotrków Tryb. (*Przygotowanie absolwentów specjalności archiwalnej do pracy w kancelarii notarialnej*).

Dr hab. Maciej S z c z u r o w s k i prof. AŚ dokonał podsumowania konferencji, która spełniła pokładane w niej cele – stała się ważnym miejscem wymiany doświadczeń w zakresie nauczania archiwistów nie tylko w Polsce, ale i w państwach sąsiednich. Daje to podstawy do modernizacji modelu i programów kształcenia w kierunku, jakiego oczekuje nie tylko kandydat na archiwistę, ale i przyszły pracodawca. Wszystkie referaty, komunikaty i głosy w dyskusji wygłoszone podczas konferencji zostały opublikowane w Wydawnictwie „Adam Marszałek” w Toruniu jako praca zbiorowa pod red. W. K. Roman: *Archiwistyka na studiach historycznych*.